

Conversa amb Jordi Gual, doctor en Economia i sots-director general de “la Caixa”

Joaquim Triadú, president del Patronat de la ICCIC

Enric Masllorens, director general de la ICCIC

Jesús Diego, secretari adjunt de la ICCIC

Doctor en economia per la Universitat de Califòrnia (Berkeley).

Actualment és professor extraordinari de l'IESE i sotsdirector general de “la Caixa”, responsable de l'Àrea d'Estudis i Anàlisi Econòmica. És també Research Fellow del Center for Economic Policy Research (CEPR, Londres).

Ha estat professor visitant del Departament d'Economia de la Universitat de Califòrnia (Berkeley); conseller econòmic en la Direcció General d'Afers Econòmics i Financers de la Comissió de les Comunitats Europees a Brussel·les.

Doctor associat de l'Institut d'Anàlisi Econòmica (CSIC, Barcelona).

És autor de nombrosos llibres i articles sobre temes d'economia industrial, integració europea, economia internacional i sistema financer.

És pare de dos antics alumnes de la Institució i ha estat president de l'Associació de Pares i Mares de l'Escola Thau Barcelona.

> **Quan volem saber de manera ràpida i eficient alguna cosa, obrim la finestra al món d'Internet, i escrivim, per exemple, un llistat de paraules en aquest ordre: “antropologia”, “ètica”, “filosofia” i “economia”. Ens apareixen els següents nombres de termes relacionats amb cadascuna de les disciplines: 1,6 milions; 4,9 milions; 6,1 milions, i 17,5 milions, respectivament. És, doncs, l'economia la disciplina que mou el món?**

L'economia no és la disciplina que mou el món, però cal tenir present que per a qualsevol persona adulta la feina, els ingressos que n'obté, el nivell de vida i altres magnituds econòmiques són qüestions importants del dia a dia. Són temes que cal tenir en compte al llarg de la vida i sobre els quals s'han de prendre decisions. És lògic, per tant, que l'economia sigui al bell mig del debat social.

> **Expliqui en poques paraules en quin moment es troba l'economia mundial, estatal i nacional? De quina manera pot afectar els ciutadans d'aquest país? Quines són les prediccions?**

L'economia mundial, especialment als països occidentals, es troba en una fase de reducció dels ritmes de creixement elevats dels quals hem gaudit els darrers quatre o cinc anys. A Espanya i a Catalunya succeeix el mateix, amb l'afegit que, a casa nostra, el cicle expansiu de la construcció ha finalitzat, fet que pot comportar una desacceleració encara més ràpida. Tot això voldrà dir un període de menys eufòria, amb un ritme més lent de creixement dels ingressos i, segurament, un cert augment de l'atur. La previsió que fem a “la Caixa” és que al llarg d'aquest any el creixement de l'economia sigui del 2,5 %, davant el 3,8 % de l'any passat. Encara és un bon creixement, per damunt clarament de la resta de països de la zona euro.

> **Quins han estat i quins seran en el futur els motors econòmics que faran possible un creixement econòmic i, en conseqüència, la perdurabilitat de l'estat del benestar?**

L'única font sostenible de creixement a llarg termini és el progrés tecnològic; és a dir, la capacitat de generar nous productes i serveis, o d'aconseguir-los a un cost menor, gràcies a l'enginy de les persones, la formació creixent i la capacitat d'utilitzar noves tecnologies. Aquest progrés és la base del creixement de la renda per càpita d'un país, que és imprescindible per finançar l'estat del benestar.

> **Quins són els principals elements o indicadors a partir dels quals podem parlar d'una economia en creixement o d'una possible recessió?**

Es diu que una economia està en recessió quan pateix almenys dos trimestres de creixement negatiu; és a dir, de contracció de l'activitat econòmica. El que passa és que l'economia moderna és molt complexa i les dades sobre el ritme de l'activitat es coneixen amb un cert retard, aproximadament d'un trimestre. Mentre no es tenen dades oficials, els economistes intenten anticipar les tendències observant indicadors dels quals es té coneixement cada setmana o cada mes. Per exemple, les vendes als grans magatzems o el consum de ciment, entre d'altres. En qualsevol cas, avui hi ha un alentiment del creixement, però molt lluny d'un creixement negatiu com el de l'any 1993, per exemple.

> **Per què aquestes diferències de criteri entre els experts sobre l'alentiment, el creixement o la possible recessió econòmica? Per què no es posen d'acord? És que utilitzen indicadors diferents? Quina influència hi tenen els lobbys de pressió més importants?**

A més de la incertesa que ja he esmentat, hi ha altres raons que expliquen les diferències d'opinió quan es valora la situació actual. En primer lloc, en èpoques electorals hi ha un cert ús partidista de les dades per intentar influir en l'opinió. Però, encara que no hi hagués una cita electoral, també hi hauria discrepàncies, tot i que menys. Els economistes compartim una visió del que determina el curs de l'economia els propers mesos, però podem discrepar en les previsions concretes per dues raons bàsiques: en primer lloc, podem tenir opinions diferents sobre com evolucionarà la situació internacional, que ens afecta molt, i, en segon lloc, no hem de coincidir necessàriament en la importància que donem als diferents fenòmens

que preveiem. Per exemple, sabem que el cicle baixista de la construcció tindrà una contribució negativa al creixement, però podem discrepar sobre la magnitud i la durada que tindrà.

> **Segons com, la gent s'angoixa i té por quan es parla d'economia. Què és un crac? És possible una repetició d'aquest fenomen que va succeir l'any 1929 als Estats Units?**

Jo crec que avui la nostra societat no ha d'angoixar-se per temes econòmics. Un crac com el del 1929 als Estats Units és impensable. Un crac és quan es produeix una caiguda molt forta de la borsa, seguida d'una recessió molt prolongada. Això no pot tornar a succeir, perquè les autoritats econòmiques van aprendre la lliçó d'aquell esdeveniment. Per tant, no hi ha d'haver por. Però no ens hem de refiar i creure que els nivells de benestar que hem assolit es poden mantenir *sine die*, sense esforç i sense un rigor en l'administració dels nostres afers econòmics.

> **Si els economistes són els experts que, a partir dels seus coneixements i les dades de les quals disposen, poden preveure el futur econòmic a mitjà i llarg termini, no són la inversió més rendible per als governs? Els fan prou cas?**

L'economia i els economistes poden ajudar la societat a administrar millor els recursos, a indicar que econòmicament no tot és possible i que cal optar per les inversions amb un

retorn social més elevat. Poden també ajudar a dissenyar les institucions públiques i socials que més contribueixen al progrés. Tanmateix, l'economia no sols comporta generar renda i riquesa, sinó també distribuir-la. I això vol dir parlar dels interessos dels diferents grups socials. Per tant, parlar de política. Els governs, escollits democràticament, escolten els economistes, però en darrer terme decideixen les polítiques moltes vegades en funció de grups d'interès i no responen necessàriament a l'interès general.

> **La política i l'economia van de braçet, o bé l'una predomina sobre l'altra? Qui marca la pauta?**

La política i l'economia van, efectivament, de braçet i s'influeixen mútuament. Tot i que, en els moments cab-

dals, és la política la que predomina. Ara bé, un país madur sap tenir en compte les restriccions econòmiques, fins i tot quan els polítics adopten decisions purament polítiques.

En un país avançat, els dirigents polítics saben que no poden prometre allò que el sistema econòmic és incapaç de generar.

> **Què són les balances fiscals? De quina manera afecten el nostre país? Ens en pot donar una opinió?**

Les balances fiscals intenten mesurar com l'activitat del sector públic (ingressos a través dels impostos i de la despesa pública, per exemple, en infraestructures o la sanitat), incideixen en un territori. Són molt difícils de calcular, ja que hi ha moltes despeses a tenir en compte, i no és clar en quina proporció se'n beneficien diferents territoris. En qualsevol cas, és important millorar la informació en aquest àmbit, ja que cal que es reconegui l'esforç de solidaritat que fan els territoris més desenvolupats.

> **Quina és la importància econòmica que té Catalunya a la Unió Europea? Què pot aportar i que necessita d'Europa?**

Catalunya aporta aproximadament el 2 % del producte interior brut (PIB) a la Unió Europea. És un pes reduït, però creixent i cada cop més important qualitativament. Crec que Catalunya pot constituir en el si d'Europa una àrea de referència, que es caracteritza per la qualitat de vida, l'oferta educativa i de recerca avançada, el cosmopolitisme, i pel fet de tenir molts sectors econòmics dinàmics, relacionats amb la medicina, el turisme de qualitat, l'agroalimentari i la

bioquímica, entre d'altres. D'Europa, no necessitem ni subsidis ni una atenció especial. Ha de ser el nostre mercat natural, al qual hem d'oferir sense complexos i amb empena tots els atractius que té el país.

> **Quan ens parlen del planeta, del possible canvi climàtic, de les mesures que s'haurien de prendre per mitigar-lo, acostumem a ser-ne sensibles. Hi ha, però, algun economista que opina que la relació cost-benefici entre una cosa i l'altra no és prou significativa per preocupar-nos en mesures preventives per pal·liar aquest canvi. Vostè què n'opina?**

Als economistes sovint ens toca un paper desagraït: recordar que no hi ha res gratuït. El tema del canvi climàtic no és diferent. Si hi ha activitats actuals que poden generar efec-

tes negatius en el futur, cal prendre decisions ara. Però, com sempre en economia, hem d'actuar avaluant costos i beneficis i trobar un equilibri. No és bo no fer res, però tampoc que la generació actual assumeixi uns costos excessius per a les generacions futures.

> **Parlem d'economia domèstica. Quins són, segons el seu criteri, els diners més ben gastats? O potser hem d'estalviar-ne pel que pugui passar?**

Sempre he pensat que els diners més ben gastats són aquells que es dediquen a l'educació. De fet, no penso que siguin gastats, sinó invertits. La despesa en educació, des del punt de vista econòmic, comporta acumular capacitat de generar ingressos futurs. Per tant no és despesa corrent —com el qui compra queviures o unes vacances—, sinó despesa de capital, en aquest cas, de capital humà. És la millor inversió que pot fer un país. Ho és, sens dubte, des del punt de vista ètic, ja que l'educació contribueix al creixement de les persones com a éssers humans, però també des del punt de vista econòmic. Està comprovat empíricament que els països que més inverteixen en educació —i que, a més, ho fan eficientment, sense malbaratar els recursos—, són aquells que aconseguen uns nivells de progrés tecnològic més

elevats. Ah, i dit de passada, encara que el país s'ha enriquit, no convé oblidar els principis a partir dels quals es basaven les decisions dels nostres avis. L'estalvi és important, ja que, encara que tinguem un estat del benestar prou desenvolupat, és bo que nosaltres mateixos ens acostumem a vetllar pel nostre futur.

> **Quin paper hauria de tenir l'economia en la formació dels nostres alumnes? De fet, en el nostre batxillerat d'humanitats i ciències socials s'ofereixen dos itineraris que hi tenen a veure, però és suficient? Caldria avançar en els fonaments bàsics d'aquesta disciplina?**

És obvi que un economista no pot oferir una resposta no esbiaixada a aquesta pregunta. Dit això, però, ofereixo dues raons per les quals considero important augmentar i millorar els continguts sobre economia que s'ofereixen a l'educació primària i secundària. La primera és que, com a ciutadans, prenem al llarg de la vida moltes decisions de conseqüèn-

cies econòmiques: la hipoteca, l'elecció de feina, els plans de jubilació, etc. I prendre la millor alternativa entre les moltes que se'ns presenten depèn de l'interès de cada ciutadà a entendre millor el món econòmic i financer. En segon lloc, una formació millor en economia i empresa de la nostra ciutadania ajudaria a la presa de decisions col·lectives. En els debats polítics, les qüestions econòmiques sovint es presenten demagògicament i això no es podria fer si l'electorat estigués més preparat. No cal que tothom sigui economista, ni molt menys, sols cal difon-

dre alguns principis bàsics, que per desgràcia avui són poc presents en els plans d'estudi.

> **Un parell de preguntes interessades. Quina seria la millor inversió en l'educació? En què s'hauria de basar la política d'una fundació educativa sense ànim de lucre, com és el cas de la nostra?**

Des de la perspectiva d'una institució dedicada a l'educació, crec que la millor inversió és la que es fa en qualificació i preparació dels mestres i professors. Amb aquesta inversió, es posen les bases de l'excel·lència, que per mi és la pedra cabdal del món educatiu. La recerca de l'excel·lència comença en el professorat i es transmet als alumnes, afavoreix la creació de cultura i de coneixement nou i, el que potser és

més important, impulsa valors com la cultura de l'esforç, que crec que han de formar part del procés de formació de les noves generacions ■

